

та обов'язків та запорукою вдосконалення доктринального визначення поняття «учасник спадкових правовідносин».

Ключові слова: спадкові правовідносини; учасники спадкових правовідносин; критерії класифікації спадкових правовідносин; спадкоємці.

Главач И. И. Теоретические вопросы классификации участников наследственных правоотношений

Научная статья посвящена теоретическим проблемам критериев классификации участников наследственных правоотношений. Автор статьи предлагает классифицировать участников наследственных правоотношений по юридическим фактам, целью и моментом вступления в наследственное правоотношение, совокупностью прав и обязанностей, которые им принадлежат. Приведенные критерии классификации станут основой детализации их прав и обязанностей, а также залогом совершенствования доктринального определения понятия «участник наследственных правоотношений».

Ключевые слова: наследственные правоотношения; участники наследственных правоотношений; критерии классификации наследственных правоотношений; наследники.

Glavach I. I. Theoretical Questions of Classification of Participants of Hereditary Relations

The scientific article deals with theoretical problems of search of criteria for the classification hereditary relations participants. The author offers to classify participants of hereditary relations by juridical facts, purpose and moment of entry into hereditary relations, set of rights and obligations. Given classification criteria will be the basis for the detail of their rights and obligations. Also it will be the guarantee of improvement of doctrinal definition of «participant of hereditary relations».

Keywords: hereditary relations; participants of hereditary relations; the classification criteria of hereditary relations; heirs.

Горблянський В.Я.

ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ ПОСЛУГ

УДК 347.4

Постановка проблеми. Досліджуючи будь-яке явище суспільного життя, науки, тощо, для більш глибокого розуміння суті досліджуваного питання науковцю слід приділити достатньої уваги історичному методу. Беручи за основу вказаний метод дослідження, враховуючи актуальність питання та проблематику захисту прав споживачів у сфері послуг, вважаємо за необхідне

дослідити історію формування законодавства про захист прав споживачів через призму сфери послуг для більш глибокого розуміння проблематики даних правовідносин.

Ступінь наукової розробки проблеми. Слід зазначити, що послуга, як окремий об'єкт законодавчого регулювання захисту прав споживачів, ніколи не регламентувалася. Дослідженню захисту прав споживачів у сфері послуг приділяли увагу українські науковці, серед яких є: Гудима Марія Мирославівна у дисертації «Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг», де дослідила розвиток відносин щодо надання туристичних послуг як об'єкта приватного права та визначила сферу застосування договору про надання туристичних послуг на сучасному етапі становлення в Україні ринкової економіки, Гришко Уляна Петрівна у дисертації «Захист прав споживачів транспортних послуг», в якій дослідила сучасний стан нормативно-правового регулювання захисту прав споживачів транспортних послуг, Ільченко Ганна Олександрівна в дисертації «Цивільно-правовий захист прав споживачів страхових послуг» в якій дослідила розвиток наукових підходів до розуміння страхових послуг, Осетинська Ганна Анатоліївна в дисертаційному дослідженні «Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України», в якому дослідила історію розвитку конsumerського руху, який склався у процесі боротьби споживачів за свої права в різних країнах, та визначилась з основними тенденціями і напрямками розвитку законодавства про захист прав споживачів в Україні. Також історичному аспекту формування договірних відносин про надання послуг приділила не малу увагу Федорченко Наталія Володимирівна в докторській дисертації «Зобов'язання з надання послуг у цивільному праві України: теоретико-правові засади», дослідивши етапи становлення та розвитку нормативного регулювання відносин з надання послуг вітчизняному праві.

Проте науковці не приділили достатньої уваги історії формування законодавства про захист прав споживачів у сфері послуг в цілому та проблемам нормативного регулювання прав споживачів послуг в сьогоденні.

Мета статті. На основі історичного аналізу формування законодавства про захист прав споживачів у сфері послуг, виявити проблеми та особливості сучасного стану законодавства України у сфері захисту прав споживачів послуг.

Виклад основного матеріалу. Формування споживчих відносин розпочалося із стародавніх часів. Першим нормативним актом в цій сфері можна вважати Закони Хаммурапі адже декілька статей прямо стосувалися інтересів громадян Вавілона як споживачів. Так, закони Хаммурапі регулювали кредитні відносини, якість товарів і послуг, ціноутворення [1].

Різні норми, що захищали інтереси громадян від недобросовісних продавців, існували в римському праві. Проте споживання послуг, на відміну від придбання товарів, у давньоримську епоху, як і в стародавньому Вавілоні почалося з найму рабів, які залишалися, звичайно, предметом, а не учасниками договору. Таким чином, особа, що наймалась, ставила себе фактично в положення раба, так як «надання себе в служіння іншому і отримання за це винагороди (грошової, продуктової тощо) знижували соціальний статус римського громадянина» [2, с.20].

У наступні століття договір найму послуг і його елементи були запозичені з римського права багатьма європейськими державами. Разом з тим, починаючи із стародавніх часів фактично до XVIII століття законодавство про захист прав споживачів послуг не розвивалося.

Слід зауважити, що формуванню інституту захисту споживачів послуг стояла на заваді не тільки відсутність достатнього нормативного регулювання в ті часи, а сам суспільний лад, в якому сфера послуг відносилася здебільшого до праці рабів. В Україні цей період характеризується формуванням кріпацтва.

Поштовхом до розвитку споживчого законодавства в сфері послуг стало виникнення конsumerського руху, створення міжнародних конsumerських організацій, прийняття відповідних законодавчих актів, що містять гарантії охорони прав споживачів, як на міжнародному, так і на державному рівні у багатьох країнах світу та прагненні до уніфікації та гармонізації норм споживчого законодавства [3, с.36].

Осетинська Ганна Анатоліївна розрізняє певні етапи консумерського руху: перший етап - кінець 19 - початок 20 століття; другий - 30-50 роки 20 століття; третій - 60-90 роки 20 століття; четвертий етап - початок третього тисячоліття, який характеризується посиленням впливу міжнародних консумерських організацій на процеси уніфікації і гармонізації законодавства у даній сфері. У різних країнах Європи (Франція, Німеччина, Великобританія, Швеція тощо) а також в США і Канаді були прийняті деякі закони (зокрема, Закон Франції від 01.08.1905 р. «Про обманні дії та фальсифікацію продуктів та послуг», були створені організації споживачів: Союз споживачів у США (1936 р.), Франції і ФРН (1951 р.), Великобританії (1957 р), Канаді (1960 р.) та ін.

Після Другої світової війни консюмеризм поширився на країни Західної Європи, а в 1960 р. 5 споживчих організацій США, Австралії, Великобританії, Бельгії і Нідерландів об'єдналися і створили Міжнародну організацію Союзів споживачів (далі - МОСП), у яку на сьогодні входять понад 200 організацій з 80-ти країн світу [4, с. 23].

Особливою датою в історії споживчого руху є 15 березня 1962 р., коли була опублікована спеціальна постанова Президента США Джона Кеннеді, що вперше офіційно закріплювала права людини споживача.

З 1983 р. за рішенням ООН 15 березня стало відзначатися як Всесвітній день прав споживачів, що підтвердило визнання прав та інтересів споживачів як невід'ємної складової загально-визнаних прав людини і стало початком становлення всесвітнього споживчого руху.

У 1973 р. 25 сесія Консультативної асамблеї Євросоюзу схвалила «Хартію захисту споживачів», а у 1985 р. Генеральна Асамблея ООН затвердила «Керівні принципи для захисту інтересів і прав споживачів». Вказані керівні принципи звернені до урядів країн світового співтовариства та зазначають напрями, за якими країни повинні створювати або розвивати національне законодавство у сфері захисту прав споживачів [5].

Розглядаючи сучасну практику ЄС, то на рівні Ради Європи, об'єднуючого уряду країн – членів, діє Рада з питань зайнятості,

соціальної політики, охорони здоров'я та захисту прав споживачів. На рівні Єврокомісії питання охорони здоров'я та споживчої політики об'єднані й перебувають під патронатом одного з єврокомісарів. На рівні Європейського парламенту питаннями внутрішнього ринку та захисту прав споживачів займається відповідний комітет. Кожна з країн – членів ЄС має певну самостійність у підходах до внутрішньої споживчої політики й покладає державні повноваження щодо формування та реалізації державної політики захисту прав споживачів найчастіше на міністерство економіки, в деяких країнах – на міністерство юстиції, міністерство соціальної політики, міністерство охорони здоров'я, у Польщі, наприклад, – безпосереднє підпорядкування Прем'єр-міністру [6].

Серед Директив СЄ, які безпосередньо стосуються захисту прав споживачів послуг, є Директива Ради від 13 червня 1990 року «Про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне» (90/314/ЄЕС), якою наближено до стандарту закони, підзаконні акти та адміністративні положення щодо продажу туристичних пакетів в державах-членах [7] та Директива 2002/65/ЄС Європейського парламенту та Ради від 23 вересня 2002 року «Про дистанційний маркетинг споживчих фінансових послуг та внесення змін до Директиви Ради 90/619/ЄЕС та Директив 97/7/ЄС та 98/27/ЄС», метою якої є зближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів стосовно дистанційного маркетингу споживчих фінансових послуг [8].

Що стосується українського законодавства радянського періоду, то ЦК УРСР 1963 р., як і ЦК УРСР 1922 р., не містив норм, присвячених правовому регулюванню споживчих відносин з надання послуг. У ЦК УРСР 1963 р., крім закріплених у попередньому кодифікованому акті послуг доручення, комісії та страхування, самостійне регулювання отримали транспортні послуги, відносини у сфері банківського обслуговування, зберігання. Значна частина послуг, а саме громадське харчування, зв'язок, побутові та житлово-комунальні послуги, регулювалася на рівні підзаконних нормативно-правових актів. Особливістю тогочасного законодавчого підходу було те, що в ньому основне місце

посідали норми, що регулюють порядок надання послуг спеціалізованими організаціями. Можливість надання послуг фізичними особами один одному зберігалася, але такі відносини не отримали належного закріплення та, що більш важливо, розвитку в законодавстві. Взаємовідносини між фізичними особами з надання послуг підпадали під дію загальних норм зобов'язального права [2, с.31].

Розвиток цивільного законодавства в напрямі удосконалення механізму правового регулювання споживчих відносин з надання послуг розпочався у 70–80-ті роки ХХ ст. У цей час слідом за прийняттям ЦК УРСР 1963 р. вводяться в дію Правила побутового обслуговування населення. Застосування норм вказаних правил обумовила прийняття Постанови Пленуму Верховного Суду Української РСР «Про застосування в судовій практиці деяких норм законодавства, яким регулюються відносини по побутовому обслуговуванню населення» № 4 від 6 липня 1979 р., п. 5 якої закріплював, що коли окремі правила, котрі містяться у відомчих нормативних актах, які регулюють діяльність підприємств побутового обслуговування, суперечать закону, суду належить керуватися законом, а також визнавати недійсними умови угод, що обмежують права громадян у порівнянні з тим, як вони встановлені в законі або типовому договорі [9].

Однак радянське цивільне законодавство ґрунтувалося на пріоритеті інтересів надавачів послуг, що були соціалістичними організаціями, а численні відомчі акти нав'язували невідгідні умови громадянам – споживачам таких послуг, що у підсумку виключало рівність сторін у правовідносинах не в користь споживача. [2, с.32].

Таким чином, дослідивши законодавство України в радянський період, можемо дійти висновку, що гарантії та права споживачів послуг носили виключно декларативний характер. В період тотального дефіциту і відсутності базових продуктів споживач не мав реальної можливості захистити свої права в разі надання йому неякісної послуги.

Україна була однією з перших країн СНД, яка стала розвивати сферу захисту прав споживачів, в тому числі послуг. Уже в

1989 р. в Україні з'являються громадські організації із захисту прав споживачів. За їх сприянням у 1991 році був прийнятий Закон України «Про захист прав споживачів» [10], у 1992 р. утворено Державну інспекцію із захисту прав споживачів, яка в 1992 р. набула статусу Державного комітету України у справах захисту прав споживачів.

На сьогодні в Україні діє Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, яка була утворена відповідно до постанови КМУ від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [11]. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 260-р «Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» Держпродспоживслужба офіційно розпочала роботу і приступила до виконання функцій [12].

Також 13 січня 2006 р. був офіційно опублікований Закон «Про захист прав споживачів» в новій редакції від 1 грудня 2005 р., № 3161-IV [9], в який внесено велику кількість суттєвих змін на користь споживача послуг. Окрім цього, відповідні норми закріплені в Господарському і Цивільному Кодексах. Господарський Кодекс, приділяє увагу проблемі захисту прав споживачів та передбачає відповідні норми закріплені в ст.20 «Захист прав суб'єктів господарювання і споживачів» і ст.39 «Захист прав споживачів» [13]. Також кодексом врегульоване поняття конкуренції та монополізму на ринку, що також сприятливо впливає на якість наданої послуги споживачу (Глава 3 Господарського кодексу України).

У свою чергу, Цивільний Кодекс крім установлених загальних прав і обов'язків споживачів, продавців, виготовлювачів, що випливають з договірних відносин, виділив нові норми. Зокрема, параграфом 3 «Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)» глави 82 «Відшкодування шкоди» встановлені підстави, осіб, строки та особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг) [14]. Проте, законодавцем все таки не в повній мірі здійснено розмеж-

ування понять робіт та послуг, що було б доречно для більш ефективного захисту прав споживачів послуг.

Важливе значення для захисту прав споживачів у сфері послуг мають також норми, зокрема, законів України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР «Про захист від недобросовісної конкуренції», від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР «Про рекламу», від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», від 17 травня 2001 р. № 2408-ІІ «Про стандартизацію», декрету Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 р. № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію» та інші, які прямо чи опосередковано спрямовуються на сприяння реалізації споживачами своїх прав у сфері послуг.

Не можна недооцінювати значення нормативних актів різних міністерств і відомств, зокрема Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Антимонопольного комітету України, Державної фіскальної служби.

Такі підзаконні акти, як Правила побутового обслуговування населення, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 1994 р. № 313 (в редакції постанови від 4 червня 1999 р. № 974), Порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 р. № 833, та інші містять широкий спектр адміністративно-організаційних заходів, спрямованих на припинення порушень суб'єктами підприємницької діяльності, які так чи інакше призводять до реалізації споживачам неякісних послуг.

Захист прав споживачів також має здійснюватися відповідно до вимог міжнародного права. Так, згідно зі ст. 2 Закону України «Про захист прав споживачів» якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені в законодавстві України про захист прав споживачів, то застосовуються правила міжнародного договору [15, с.178].

Що стосується питання реформування сфери захисту прав споживачів у сфері послуг та гармонізації її із європейськими країнами, то урядом України схвалено Концепцію державної політики у сфері захисту прав споживачів яке оформлене розпо-

рядженням Кабінету Міністрів України від 5 червня 2013 р. № 777-р, метою якої стало запровадження системного підходу до розв'язання проблем у сфері захисту прав споживачів та здійснення адаптації національного законодавства з питань захисту прав споживачів до законодавства ЄС [16]. За вектором відповідальності серед пріоритетних віднесена «Реформа у сфері захисту прав споживачів», що зазначено у стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [17]. Також за базовим принципом цілісності фінансової системи, всебічний захист прав кредиторів, споживачів та інвесторів розроблена Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року затверджена Постановою Правління Національного банку України від 18.06. 2015 р. № 391 [18].

Слід зазначити, що на сьогодні нормативно-правова база в сфері прав споживачів в сфері послуг нараховує більше ніж 30 законів і підзаконних актів. Але в порівнянні з іншими державами це незначна кількість. Наприклад, у Канаді в кожній провінції діє по 5-6 місцевих законів із захисту прав споживачів, тобто їх – майже 300, а ще й федеральні, кількість яких перевищила сотню. В Австрії діє 200 законів, у США – понад 150, у Німеччині – близько 80 законів, а також понад 300 урядових постанов [19, с.51].

Висновки. Проведене дослідження дає підстави для висновку, що сфера захисту прав споживачів почала розвиватися відносно недавно, отримавши для цього не тільки належне нормативне регулювання, а й сприятливі економічні та соціальні передумови. В Україні поки не склалося цілісної, внутрішньо узгодженої системи відповідних законодавчих норм у сфері захисту прав споживачів у сфері послуг. Проте, в умовах сьогодення, наша країна впевнено рухається на шляху вдосконалення національного законодавства з метою його гармонізації із законодавством Європейського союзу.

1. Становлення законодавства щодо захисту прав споживачів / О. М. Коршакова // *Право і Безпека*. - 2012. - № 1. - С. 261-266. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2012_1_59

2. Федорченко Н.В. Зобов'язання з надання послуг у цивільному праві України: теоретико-правові засади // дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Н.В.Федорченко // К., 2015. - 443 с.
3. Осетинська Г. А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України// дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Г. А. Осетинська// К., 2006. – 185 с.
4. Зверева О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с. [Електронний ресурс] / - Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/144-zaxist-prav-spozhyvachiv-navchalnij-posibnik-zvereva-ov/2-anotaciya.html>
5. Кривицька Ю. Новий погляд на права споживачів крізь призму Європейського права / Ю. Кривицька // Юр. журнал. – № 10. – С. 44–49.
6. Притульська Н. В. Система захисту прав споживачів в Україні: проблеми реформування / Н.В. Притульська // Товари і ринки, - 2015 – № 2. – С. 5–16.
7. «Про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне» [Електронний ресурс] Директива Ради Європейських Співтовариств від 13 червня 1990 року №90/314/ЄЕС / Міністерство юстиції України – Режим доступу - <http://old.minjust.gov.ua/45878>
8. «Про дистанційний маркетинг споживчих фінансових послуг та внесення змін до Директиви Ради 90/619/ЄЕС та Директив 97/7/ЄС та 98/27/ЄС» [Електронний ресурс] Директива Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 23 вересня 2002 року №2002/65/ЄС / Міністерство юстиції України – Режим доступу - <http://old.minjust.gov.ua/45878>
9. Про застосування в судовій практиці деяких норм законодавства, яким регулюються відносини по побутовому обслуговуванню населення [Електронний ресурс] Постанова Пленуму Верховного Суду УРСР від 06.07.1979 р. № 4 / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-92>
10. «Про захист прав споживачів» [Електронний ресурс] Закон України № 1023-ХІІ від 12 травня 1991 р. / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
11. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади Постанова Кабінету Міністрів України № 442 від 10 вересня 2014 р. / Кабінету Міністрів України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-n>

12. Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [Електронний ресурс] Розпорядження Кабінету Міністрів України № 260-р від 6 квітня 2016 р. / Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248954283>
13. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] Закон України № 436-IV від 16.01.2003р. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
14. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] Закон України №435-IV від 16.01.2003р. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
15. Підприємницьке право, Навч. посіб. / За ред. О В Старцева. К.: Істина, 2006. 208 с.
16. «Про схвалення Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів» [Електронний ресурс] № 777-р від 5 червня 2013 р. / Кабінету Міністрів України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/777-2013-%D1%80>
17. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
18. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] Постанова Правління Національного банку України № 391 від 18.06.2015 / Національний банк України - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>
19. Захист прав споживачів: соціально-правовий аспект / за заг. ред. Л.В.Ніколаєвої. – К.: КНТЕУ, 2002. – 311 с.

Горблянський В.Я. Формування законодавства про захист прав споживачів у сфері послуг

Досліджено історію формування законодавства про захист прав споживачів через призму сфери послуг для більш глибокого розуміння проблематики даних правовідносин. На основі історичного аналізу формування законодавства про захист прав споживачів у сфері послуг, виявлено проблеми та особливості сучасного стану законодавства України у сфері захисту прав споживачів послуг.

Ключові слова: формування законодавства, захист прав споживачів, послуга, сфера послуг, договір про надання послуг.

Горблянський В.Я. Формирование законодательства о защите прав потребителей услуг

Исследована история формирования законодательства о защите прав потребителей услуг для более глубокого понимания проблематики данных правоотношений. Принимая во внимание исторический анализ формирования законодательства о защите прав потребителей услуг, выявлены проблемы и особенности

современного состояния законодательства Украины в области защиты прав потребителей услуг.

Ключевые слова: формирование законодательства, защита прав потребителей, услуга, договор о предоставлении услуг.

Gorblyansky V.Y The formation of the legislation on consumers' rights protection in the sphere of service.

It was investigated the history of formation of the legislation on consumers' rights protection through the prism of the sphere of service for deeper understanding the problem of given legal relationship. On the basis of the historical analysis the formation of the legislation on consumers' rights protection in the sphere of service, it is found the problems and peculiarities of the current state of the Ukrainian legislation in the sphere of consumers' rights protection service.

Keywords: formation of legislation, protection of the consumers' rights, service, contract of providing services.

Козлов А.М.

СТАДІЇ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ НА КОНКУРЕНТНИХ ЗАСАДАХ

УДК 347

На сьогоднішній день обумовлено збільшенням ролі договірних зав'язків у сфері здійснення публічних закупівель, розвитком різних договірних форм у системі електронних закупівель. В умовах ринку, коли договір стає основним регулятором економічних відносин сторін, від того, як він буде укладений, залежить і його юридична сила, і, безумовно, своєчасне та правильне виконання.

Порядок укладення договору досліджується цивілістами на протязі тривалого часу. Серед останніх публікацій, присвячених даній тематиці, слід виділити статтю С. А. Денисова «Деякі загальні питання про порядок укладення договору» [1], дисертацію С. О. Бородовського «Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України» [2], роботи М. І. Брагінського, В. В. Вітрянського «Договірне право (Книга перша)» [3] та «Договірне право України. Загальна частина» за редакцією О. В. Дзери [4]

Метою цієї статті є визначення стадій укладання договору поставки товарів за державним замовленням на конкурсних засадах.